

- **שם המחקר :** הורות עם מוגבלות בראי המשפט הישראלי: ניתוח עומק של פסיקה בנושא הורים עם מוגבלויות בישראל
- **שנה :** 2025
- **סוג מחקר :** מחקר
- **מס' קטלוגי :** 890-720-2023
- **שמות החוקרים:** ד"ר מיכל סגל, פרופ' איילת גור
- **רשות המחקר:** המכללה האקדמית תל חי

תקציר המחקר

מחקר זה נערך בסיוע מענק מקרן שלם.

בשנת 2012 אישרה ישראל את אמנת האו"ם בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות, המחייבת במסגרת סעיף 23 שמירה על זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות לחיי משפחה והורות וביטול האפליה נגדם בתחומים אלה. למרות ההכרה העקרונית בזכות להורות, מחקרים בינלאומיים מראים כי הורים עם מוגבלויות חווים בשכיחות גבוהה ובלתי פרופורציונלית שלילת של זכויות הורות או העברת ילדיהם לאימוץ. בישראל, על פי דוח צללים של הפורום האזרחי (2023), בתי המשפט אינם מודעים דיים לזכות זו ואינם מיישמים אותה בפועל. המחקר הנוכחי בחן את אופן התמודדותה של מערכת המשפט הישראלית עם סוגיית ההורות של אנשים עם מוגבלויות, כאשר שאלת המחקר המרכזית הייתה: מהם החסמים והאתגרים העיקריים שעולים מניתוח פסיקת בתי המשפט בישראל בנוגע למימוש זכויות ההורות של הורים עם מוגבלויות? המחקר התבסס על ניתוח איכותני עמוק של 78 פסקי דין שנאספו באופן שיטתי ממאגר "נבו" המשפטי בין השנים 1978-2023. השיטה הייתה ניתוח נושאי (Content Analysis) של קטעי טקסט המשקפים את ההשקפות, הידע והאמונות של השופטים. מניתוח פסקי הדין עלו ארבע תמות מרכזיות: (1) הזכות להורות של הורים עם מוגבלות כעיקרון משפטי יסודי בפסיקת בתי המשפט, כאשר השופטים מדגישים את הצורך להתייחס להליכים אלה בכובד ראש תוך מתח בין שיח ההכרה בזכויות לתוצאות הסופיות; (2) קריטריונים להערכת מסוגלות הורית של אנשים עם מוגבלות, כאשר בתי המשפט מפעילים שלושה פרמטרים מרכזיים - מבחן אובייקטיבי המבדיל בין רצון סובייקטיבי ליכולת ממשית, מבחן העצמאות התפקודית, ודינמיות בהערכת מסוגלות הורית; (3) בחינת מערכות תמיכה של הורים עם מוגבלות כשיקול מהותי בהחלטות שיפוטיות, כאשר לעתים קרובות נקבע שהתמיכות המשפחתיות והמוסדיות אינן מספקות; (4) עקרון טובת הקטין כדוקטרינה משפטית מובילה, תוך דגש על יציבות ורציפות בחיי הקטין והסתייגות מהסדרי אימוץ פתוח. על בסיס ממצאי המחקר, המחקר מציע המלצות יישומיות רחבות הכוללות: הרחבת התערבויות תומכות להורים עם מוגבלויות כגון תמיכה קבוצתית וליווי מקצועי, מתן תמיכה ייעודית למשפחה המורחבת ובמיוחד לסבים וסבתות, עידוד מעורבות של ארגוני זכויות אדם בהליכים משפטיים. בתחום ההכשרה המקצועית: הכשרה משולבת לאנשי מקצוע המשלבת ידע ממחוזות המוגבלות וההורות, מתן פיקוח ייעודי לעובדים סוציאליים, סגירת הפער בין שירותי מוגבלות לשירותי תמיכה הורית, והכשרה בערכי האמנה וזכויות האדם. במערכת המשפט:

יישום עקרונות משפט טיפולי ומודל ICCAP לתמיכה מתואמת בהליכים משפטיים, אימוץ מודל זכויות האדם למוגבלות יחד עם מסגרת של ארגון (International Classification of Functioning, Disability and Health) ICF (Health) והכשרת שופטים בנושא מאפיינים והשלכות של סוגי מוגבלויות שונים. ברמה המערכתית: הוספת פרק ייעודי להורים עם מוגבלויות במדריך נהלי עבודה סוציאלית, פיתוח הנחיות ברורות לעובדים סוציאליים, ותיאום בין שירותים שונים ליצירת רצף טיפולי משמעותי. יישום ההמלצות שהועלו במחקר עשוי לתרום לקידום מדיניות הולמת יותר ברוח האמנה הבינלאומית בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות (2012) ולהבטיח כי זכויות ההורות של אנשים עם מוגבלויות יקבלו הגנה והכרה מלאה במערכת המשפטית והחברתית בישראל.

מילות מפתח: הורות עם מוגבלות, זכויות אנשים עם מוגבלויות, פסיקה משפטית, טובת הקטין

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)